

شبکه خانگی؛ قربانگاه زبان فارسی

در سال‌های اخیر، هم‌زمان با رونق بازار شبکه‌های نمایش خانگی، استفاده روزافزون از واژگان بیگانه در تولیدات این حوزه به چشم می‌خورد روندی که به معضلی نگران‌کننده در مسیر پاسداشت و حفظ زبان فارسی تبدیل شده است

محمد بهبودی نیا
culture@khorasannews.com

می‌گویید ابن بطوطه، جهانگرد نامدار مراکشی در خاطرات سفرش به چین این گونه نوشته است که برخی مردم آن دیار اشعار سعدی را با آواز می‌خواندند و این نکته برای ما فارسی‌زبانان، روایت شیرینی است. در طول تاریخ، زبان فارسی با لطافت، شیوایی و شاعرانگی‌اش، دل بسیاری از مردم جهان را ربوده است؛ اما عجیب است که در روزگار ما بسیاری از چهره‌های شناخته‌شده کشور در عرصه هنر، هنگام تولید آثار پرمخاطب خود، اصرار زیادی بر استفاده از نام‌هایی غیرفارسی برای این آثار دارند. این روزها برنامه‌ای با نام «کارناوال» ساخته رامبد جوان در یکی از شبکه‌های خانگی در حال پخش است. برنامه‌ای پرهیجان و خلاقانه که با استقبال گسترده‌ای روبه‌رو شده و توجه مخاطبان زیادی را به خود جلب کرده است. آن گونه که در فرهنگ لغت دهخدا آمده این واژه فرانسوی و به معنی کاروان شادی است. همچنین روز گذشته خبرهایی مبنی بر ساخت برنامه‌ای مسابقه محور بانام «شِفرونی» با محوریت آشپزی و با اجرای نیما شعبان‌نژاد منتشر شده که احتمالاً در آینده نزدیک، روانه شبکه‌های خانگی می‌شود. این دو نمونه تنها بخشی از موج پرشتاب تولیدات سرگرم‌کننده در شبکه‌های خانگی اند که بانام‌هایی غیرفارسی و حتی در برخی موارد بی‌ارتباط با فضای فرهنگی و زبانی کشور معرفی می‌شوند. از «جوکر»، «۲ شات»، «اسکار» و «ناتو» گرفته تا حتی «بندبازی» همه این‌ها برگرفته از واژگان غیرفارسی هستند. انگار قرار نیست در شبکه خانگی نظارتی بر این موضوع وجود داشته باشد.

نام اثر؛ اولین دروازه ارتباط مخاطب با محتوا
بودن نام یک برنامه پرمخاطب در شبکه‌های خانگی مگر تا چه حد مهم است؟ در پاسخ باید گفت وقتی برنامه‌ای بانام‌هایی مانند «جوکر»، «اسکار»

«سفر وونی» و... تولید می‌شود، ذهن مخاطب به سرعت به سمت وسوی برنامه‌های موفق ساخته‌شده با همین نام در خارج از ایران پرتاب می‌شود و تبلیغاتی غیرمستقیم نگاه مخاطبان را به سمت وسوی این برنامه‌ها برمی‌گرداند. سازندگان این برنامه در کشور ما با استفاده از همین شیوه تبلیغاتی به دنبال ایجاد جذابیت در ذهن مخاطبان و جلب توجه مردم هستند. اگر چه این نوع از شیوه تبلیغات ممکن است در نگاه اول به جذابیت و رونق بازار تولید کنندگان بینجامد، ولی در بلندمدت جز تضعیف زبان و فرهنگ بومی حاصلی به دنبال نخواهد داشت.

شکی نیست که در سریال‌ها، فیلم‌های سینمایی یا هر برنامه سرگرم‌کننده دیگری، نام برنامه‌ها، بیش از دیگر مؤلفه‌ها، در ذهن باقی می‌ماند و در گفت‌وگوهای روزمره نیز تکرار می‌شود. این تکرار مداوم، به مرور، واژگان بیگانه را در زبان عمومی ماندگار می‌کند. به عبارتی دیگر در این موارد «نام» یک برنامه تنها ابزار جذب نیست؛ بلکه عنصری فرهنگی است که بر ناخودآگاه زبانی جامعه اثر می‌گذارد. بی‌هیچ تردیدی ضعف نظارت مؤثر از سوی نهادهای مسئول نیز به این روند دامن زده است. البته تلویزیون ملی تا حدود زیادی در نام‌گذاری این قبیل برنامه‌ها با حساسیت عمل

می‌کند مثلاً زمانی که رامبد جوان برنامه «خندوانه» را ساخت نه تنها نامی نوآورانه برای این برنامه انتخاب شد بلکه در بخش‌های مختلف نیز هرگاه واژه‌ای غیرفارسی در طول برنامه به کار می‌رفت، بلافاصله توسط مجری برنامه یا به وسیله زیرنویس‌هایی اصلاح می‌شد. این در حالی است که انگار شبکه‌های خانگی از چنین نظارتی بی‌بهره‌اند.

بی‌هویتی واژگانی بیخ گوش شبکه‌های خانگی

البته این گونه ضعف‌های نظارتی تنها محدود به انتخاب نام یک برنامه در برخی تولیدات شبکه‌های خانگی نمی‌شود؛ بلکه در نوع شوخی‌ها و حتی لحن اجرا نیز شاهد ضعف‌هایی هستیم. برخی از این برنامه‌ها با عبور از خطوط فرهنگی، مخاطب را در معرض نوعی «بی‌قاعدگی فرهنگی» قرار می‌دهند. در پایان دوباره باید به این اصل مهم اشاره کنیم که استفاده پی‌درپی از نام‌های بیگانه در برنامه‌هایی با محتوای بومی، اگر چه ممکن است مخاطب را به صورت کوتاه‌مدت جذب کند، اما در بلندمدت به فرسایش زبان فارسی و فاصله‌گیری از هویت فرهنگی منجر خواهد شد.

استفاده پی‌درپی از نام‌های بیگانه در برنامه‌هایی با محتوای بومی، اگر چه ممکن است مخاطب را به صورت کوتاه‌مدت جذب کند، اما در بلندمدت به فرسایش زبان فارسی و فاصله‌گیری از هویت فرهنگی منجر خواهد شد

یادمان

ادیبی چندساحتی با میراثی گرانبها

به مناسبت درگذشت استاد صالح محمد خلیق، نویسنده، شاعر و مولوی پژوه افغانستانی

رضایی: دو سال پیش با استاد صالح خلیق در یکی از جلسات شعر مشهد دیدار و گفت و گوی کوتاهی داشتیم که حاصل آن مطلبی شد با عنوان «شکوه مولوی به روایت یک هم‌ولایتی». استاد خلیق علاوه بر شناخت عمیق از مولانا جلال الدین بلخی، شاعر و پژوهشگر چیره دستی بود. صالح محمد خلیق در ۱۲ آبان ۱۳۳۴ در مزار شریف به دنیا آمد و دو روز پیش در سانحه تصادف در افغانستان در گذشت. او تا اواسط لحظات زندگی‌اش، در راه پاسداشت و اعتلای زبان فارسی تلاش کرد. ابتدا زمین‌شناسی خواند، اما بعدها دل به ادبیات سپرد و در دانشگاه‌های بلخ و ایران، تحصیلات خود را در رشته زبان و ادبیات فارسی ادامه داد. همین نگاه چندوجهی، موجب شد شعر و پژوهش هایش همیشه سرشار از بُعدهای تازه باشد. خلیق بیش از ۲۰ مجموعه شعر منتشر کرد، از «سلام به آفتاب» تا «سوگ‌نامه گل سرخ». در کنار آن، پژوهش‌های فراوانی در زمینه‌های فرهنگی، تاریخی و ادبی به چاپ رساند. او همچنین مدیریت نشریات «جنبش»، «بیدار» و «کیان» را بر عهده داشت و سال‌ها رئیس اداره اطلاعات و فرهنگ بلخ بود. انجمن نویسندگان بلخ نیز با تلاش او جان گرفت و به محفلی برای گفت‌وگوهای فرهنگی بدل شد. در ادامه شعری از او را با هم مرور می‌کنیم:

گفتی که عاشقی مکن، این کار خوب نیست
رسوا شدن به کوچه و بازار خوب نیست
کم کن به من نگاه، در انظار دیگران
این خیره خیره دیدن بسیار خوب نیست
می‌ترسم از زبانت در مردم شدن، «خلیق»!
از من بگیر نام در اشعار، خوب نیست
این حرف‌ها در دست... مگر نیست دست من
تادست بر کشم، دگر اصرار خوب نیست
بد نیست اندکی به مدار اعمال کنی
این روزها که حال من زار خوب نیست
آهنگ جان نواز و روان پرور است و مست
تکیه کلام خوب تو، ای یار! «خوب نیست»
در افتقاری تکیه کلام تو، در غزل
من هم ردیف ساختم این بار «خوب نیست»

چه سخت است فراق کسی که
یادش همیشه در کنار ماست
اما خودش نیست.
نهمین سالگرد زنده یاد
مهندس عباس امینیان طوسی
را گرامی می‌داریم.
او جاودانه شد
و ما او را در قلبمان جاودانه جای داده ایم.
۱۳۴۷/۱

همسرت گیتی

خانواده محترم بهرامی تربتی
و جناب آقای دکتر رضا بهرامی
درگذشت شادروان مرحوم
«حسین بهرامی تربتی»
را به شما تسلیت عرض نموده
ما را در غم خود شریک بدانید.
رضا عسکری و خانواده
۱۳۷۳/۵

با نهایت تأسف و تأثر
درگذشت هنرمندی فرهیخته و انسانی شریف را به اطلاع می‌رسانیم:

استاد محمد صادق نعیمی
هنرمند برجسته و پیشگام عرصه موسیقی، نقاشی و خوشنویسی
بازنشسته‌ی ارجمند بانک سپه
که عمر گرانمایه خویش را وقف هنر، تعلیم، تربیت نسل‌های پُرشمار و برگزاری نمایشگاه‌های متعدد در ایران و سراسر جهان نمودند، پس از سه سال اقامت در خارج از کشور، در غربت دارفانی را وداع گفته و در همان دیار آرام گرفتند. یاد و نامش برای همیشه در دل شاگردان، دوستداران و علاقه‌مندان به هنر جاودان خواهد ماند.
روحشان قرین رحمت و آرامش باد.

همسر: ژاله نعیمی (دهکردی)

۱۳۷۷/۴

خانواده محترم بهرامی
جناب آقای دکتر رضا بهرامی
درگذشت الگوی انسانیت، پدر عزیز تان
زنده یاد حسین بهرامی
را تسلیت عرض می‌نماییم.
خانواده آر میون
۱۳۷۳/۱

شادروان محمد محمدزاده
سال‌ها می‌گذشت و به هرجا می‌نگریم
خاطره‌ای از او در خیال ما شکل می‌گیرد
بیست و دومین سالگرد است
که نگاه پاکش را دیگر نمی‌یابیم.
چه سخت است فراق کسی که یاد و روحش
همیشه در کنار ماست
همسر و فرزندان
۱۳۶۴/۵

صبر و شکیبایی کنی از گنجهای بهشت است

اعلام فهرست نامزدهای جایزه بوکر ۲۰۲۵
فهرست بلندجایزه بوکر ۲۰۲۵ با ۱۳ نویسنده از ۹ ملیت اعلام شد؛ موضوع مشترک آثار، بررسی هویت فردی و ملی است. نویسندگان از جمله کران دسای بارمان «تنهایی سونیا و سانی»، تاش او با «جنوب» و دیوید سالای با رمان «گوشت» در صدر برگزیدگان قرار دارند. کتاب دسای پس از ۲۰ سال نگارش و با ۶۶۷ صفحه طولانی‌ترین اثر این فهرست است. فهرست کتاب‌های این دوره بوکر، متنوع‌ترین فهرست در یک دهه اخیر محسوب می‌شود. جاناتان با کلی با کوتاه‌ترین اثر «یک قایق» نیز نامزد این جایزه شده است. برنده‌نهایی این جایزه حدود سه ماه دیگر اعلام خواهد شد.

نمایشگاه آنلاین هنرهای تجسمی عمان
محفل هنری را با اجابا همکاری موسسه عمانی «PioneersOfGlobal Trade And Production» نمایشگاه مجازی هنرهای تجسمی و صنایع دستی را برگزار می‌کند. رشته‌های شرکت‌کننده شامل نقاشی، عکاسی، طراحی، دیجیتال آرت، کاریکاتور، حجم و تصویرسازی است. زمان برگزاری از ۳ تا ۸ شهریور ۱۴۰۴ خواهد بود و آثار برگزیده به صورت دائمی در سایت موسسه به نمایش در می‌آیند. شرکت‌کنندگان گواهی معتبر دریافت می‌کنند و امکان بازتاب رسانه‌ای نیز فراهم است. حضور در نمایشگاه ظرفیت محدودی دارد. تکنیک و موضوع آثار آزاد است.

امشب ای عرشیان غیرت کنید
آستین معرفت بالا ز نید
چرا که فرزند، برادر، دوست و یار غارتان

حسین بهرامی تربتی
به دیدار حق نائل شد او را عزیز و محترم شمارید که برایمان بسی ارزشمند است.
در این سرا پنج شنبه مطابق با ۹ مرداد مراسم بدرقه و خاکسپاری ساعت ۱۱ در کنار آرامگاه ابدیش واقع در بهشت رضا ضلع شرقی (ایوان بلوک ۶۵) انجام خواهد شد.
مراسم یادبود: شنبه ۱۱ مرداد بلوار ششصد دستگاه - مسجد غدیر باباعلی ساعت ۱۶ الی ۱۷:۳۰

خانواده‌های: بهرامی - حائری - یوسفی - مهاجری - کدخدایان
۱۳۷۵/۹